

SHAHROKH

R A N D E R S

Kendsgerninger
om ægte
persiske tæpper

Kendsgerninger om ægte persiske tæpper.

Ofte bliver jeg spurgt om, hvordan man kan opnå kendskab til ægte orientalske tæpper, og hvordan man lærer at skelne mellem de forskellige tæpper og kvaliteter.

Spørgsmålet er vanskeligt at besvare, men en forudsætning er at man ved læsning af bøger og artikler - selvom dette ikke er fyldestgørende - søger at skaffe sig flest mulige kundskaber om dette spændende emne. Den viden, som de herved kan opnå, vil jeg - som fagmand - gerne supplere med denne orientering om tæpper; hovedsagelig fra mit fædreland Persien (Iran).

For mig - som for de fleste tæppeelskere - åbenbarer et ægte persisk tæppe med dets fortryllende farvesymfoni og kunstneriske udførelse noget af den orientalske stemning, som man forbinder med 1001 nats eventyr.

Perserne værner omsorgsfuldt om deres tæppekunst og tæppekultur, og gennem århundreder har persiske tæpper været de bedste i verden i originalitet, farvesammensætning og kunstneriske udførelse - for slet ikke at tale om kvalitet.

Væv, knytteteknik, materialer og farver er i dag som for århundreder siden. Men produktionen er på grund af landets industrialisering desværre faldende og vil en skønne dag måske helt ophøre. I de sidste 6 år er produktionen således faldet med 50%.

Hvad forstås ved betegnelsen “ægte tæpper”?

Ja - alle tæpper naturligvis “ægte”. For eksempel er et maskinfremstillet Wiltontæppe selvfølgelig et “ægte Wilton”, og et tæppe fra et af Balkanlandene er lige så selvfølgelig et “ægte Balkantæppe”.

Men i daglig tale - og for tæppeelskere og tæppesamlere - er et “ægte tæppe” noget ganske andet. Ved betegnelsen “ægte tæppe” forstås man orientalske tæpper, der er håndknyttede og fremstillet i for eksempel Persien, Rusland, Tyrkiet, Afghanistan og så videre.

Hvad betegner et ægte tæppes værdi?

- Knudeantal pr. kvadratmeter.
- Materialet (uld - dennes kvalitet - natursilke eller kunstsilke)
- Mønsteret - dets sværhedsgrad og egenart.
- Tæppets sjældenhed.
- Tæppets alder - ved et antikt eller semi-antikt tæppe, tillige hvor velholdt det er.
- Hvilken mester der har knyttet tæppet.

Hvordan ser man nu, om det er håndknyttet?

- Knuderne på tæppet ses tydeligt, når man bukker tæppet sammen, bagside mod bagside, og derved kan kigge ind i luven.
- Med en hæklenål kan man fra bagsiden trække en knude ud af tæppet, uden at der sker noget med tæppet. Knuden vil hænge fast i den ene ende.
- Frynserne er en forlængelse af kædetråden (på maskinfremstillede tæpper er frynserne ofte påsyet, hvilket er let at se).
- På tæppets bagside skal man kunne se selve motivet.

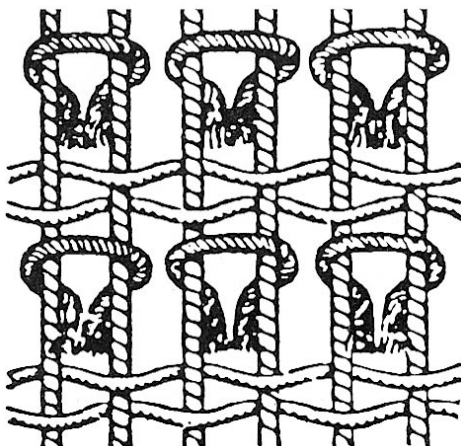

Knytteteknik

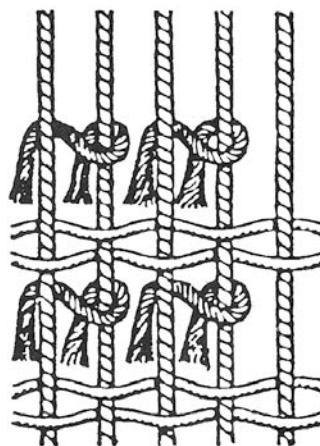
Der anvendes symmetrisk eller asymmetrisk knytteteknik. Tegningerne viser de to knytteformer på henholdsvis ægte tæpper og industritæpper.

- Symmetrisk knytteteknik, der også kaldes tyrkisk, Ghiordsknude eller Turkbaff.
- Asymmetrisk knytteteknik, der også kaldes persisk, Senneknude eller Farsibaff.

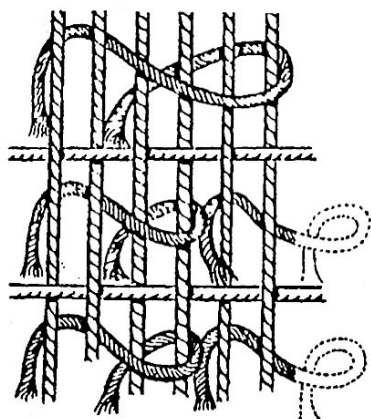
Ægte værditæppe over to tråde.

Ægte værditæppe over to tråde.

Industritæpper over fire eller seks tråde. (symmetrisk)

Pas på faldgruber ved køb af ægte tæpper!

Når der på markedet tilbydes ægte tæpper med prisnedsættelser på 25-70% på grund af udsalg, tilbud, vandskade (et ægte persisk værditæppe tåler naturligvis vand og sæbevask) samt diverse lokkende reklametilbud, bør man som regel gå ud fra, at det ikke drejer sig om ægte persiske værditæpper. Selv ved industritæpper antyder en sådan rabat jo kun, at de tilbudte tæpper i sin tid har været udbudt til alt for høje priser. Advarslen gælder også de mange - ofte omrejsende - auktioner. Jeg har endnu ikke set nogen gøre et kup på en aktion. Her sælges mange industritæpper (som ægte), og finder man endelig et ægte tæppe, er det måske skadet af råd, eller der er andre småfejl, som ikke umiddelbart opdages. Og når først hammeren er faldet - ja, så er tæppet købt som beset.

Når man tilbyder prisnedsættelser som ovenfor nævnt, kan man roligt gå ud fra, at denne dekort er fiktiv. I det følgende vil jeg illustrere mine synspunkter med et eksempel, som jeg her taget fra en tilfældig annonce:

Et tæppe tilbydes nu på udsalg til kr. 2.900. Har før kostet kr. 6.900. Hvis man tager momsen (25%) ud af beløbet, ser tallene således ud: Udsalgspris kr. 2320. Førpris kr. 5520. Med den tilbudte udsalgspris ekskl. moms på kr. 2320 skal man lægge 240% på denne pris for at komme op på den i annoncen nævnte tidligere salgspris!

- Og hvis man går ud fra, at ingen forærer noget væk, bør man regne på følgende måde.

Tæppets normale pris er kr. 2200 ekskl. moms og kr. 2750 inkl. moms, hvilket beviser, at de tal, annoncen viste, er fuldstændig urealistiske.

Regnskabet bør se ud som følger:

Indkøbspris:.....	1200 kr.
85% fortj. Inkl. udgifter (indkøbsrejser, vask i Persien, emballering, transport, speditionsomkostninger, told, osv.)	1000-2200 kr.
25% moms.....	550 kr.
I alt.....	2 750 kr.

På baggrund af disse tal er det nemt at forstå, hvorfor man er i stand til at annoncere ægte tæpper til "fantasi priser". "Fantasi-prisen" er den såkaldte førpris -i nævnte tilfælde kr. 6.900.

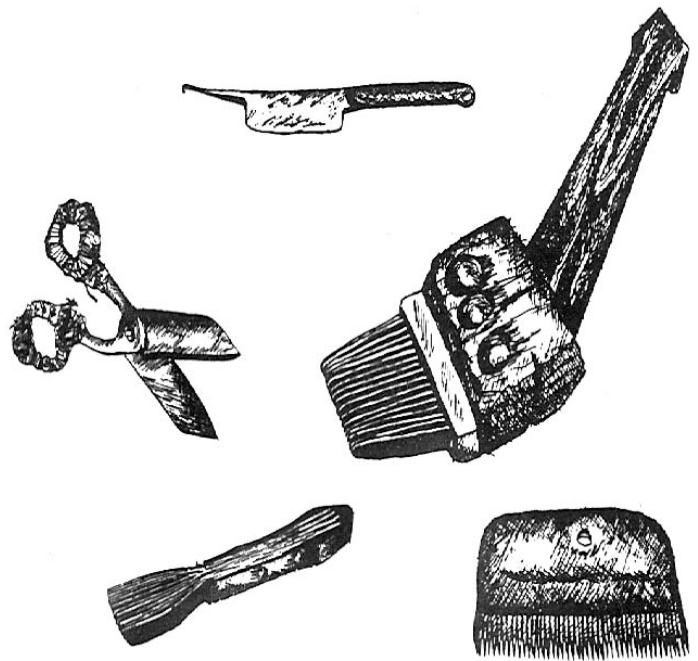
Stol på Gud - men bind din kamel!
(persisk ordsprog).

Kan man gøre et “kup” ved køb af ægte tæpper?

“Håndknyttede industritæpper”

Ja, sådanne tæpper udbydes i milliontal. Som persiske tæpper har industritæpper en kantsyning. Ved persiske tæpper slutter skudtrådene (de tværgående tråde) inde i tæppet. Ved industritæpper bliver skudtrådene skåret af ved tæppets kant. Det vil sige, at hvis kantsyningen på et persisk tæppe slides op, kan det let og billigt repareres med en ny kantsyning. Slides kantsyningen på et industritæppe, falder kædetrådene (de langsgående tråde) - og dermed knuderne - ud, og tæppet er færdigt.

Trækker De med en hæklenål i en knude i et industritæppe, vil hele knuden trækkes ud og ikke, som ved et ægte håndknyttet tæppe, hænge fast i den ene ende.

Som man kan se af ovenstående, er det næsten umuligt at gøre et kup. Et kup består hovedsaglig i - blandt det store udbud af industritæpper, der for tiden overstrømmer Europa - at finde frem til de rigtige værditæpper, der bliver sjældnere og vanskeligere at opdrive.

Det er ulogisk at tro, man kan opnå store rabatter på gedigne, håndknyttede persiske værditæpper, der gennem århundreder udelukkende er blevet berømte på grund af kvaliteten, der betinger den øgede værdistigningsmulighed - og ikke på grund af billige priser.

Man skal også tage i betragtning, at lønningerne i Persien, som det er sket overalt i den øvrige verden, har været stærkt stigende. Set ud fra lønningerne kan man bedre forstå, hvorfor det bliver sværere og sværere at købe ægte tæpper, og tages materiales-tigningerne ligeledes i betragtning, såvel som inflationen og det stadigdalende antal tæppeknytttere, ja, så har vi svaret på, hvorfor det er klogt at investere i tæpper. Deres eventuelle tæppekøb ved den rigtige tæppehandler bliver måske i den sidste ende et kup.

Til højre, en oversigt over forskellen mellem ægte håndknyttede persiske værditæpper og andre "håndknyttede" industritæpper.

Hvad fortæller navnene på de forskellige tæpper?

Ja, navne som Ardebil, Tabriz, Heriz, Keshan, Hamadan, Hain, Meshed, Serabend, Ghom, Bidjar, Sandjan, Malajer, Abadé, Shiras, Kirman, Belush, Kurdistan - for blot at nævne nogle - fortæller, at tæppet er knyttet i den by eller det distrikt i Persien, som navnet angiver.

Men - her er det, at mindre kyndige tæppekøbere skal passe på: En eftertragtet vare bliver altid plagieret, og det gælder ikke mindst de persiske tæpper.

Tæpper med navne som for eksempel KarachiKeshan, Lahorlsfahan, IndoHamadan, BalkKeshan etc. Har intet med persiske tæpper at gøre. Sådanne tæpper er fremstillet i Pakistan, Indien eller på Balkan og er mere eller mindre vellykkede kopier af de persiske tæpper med de først nævnte navne, ligesom de er mere eller mindre maskinfremstillede. Undertiden ser man tæpper med f.eks. navnet P. Keshan. Dette P står for Pakistan og er ikke for persien. Tilmed sker det, at visse tæppehandlere helt glemmer P'et.

	Værditæpper	Industritæpper
Håndknyttet over 2 kædetråde	x	
Håndknyttet over 4 kædetråde eller flere		x
Stigende værdi	x	
Masseproduktion		x
Ubegrænset bytteret samt tilbagekøb	x	
Ægte farver (plante)	x	
Uægte farver (crome og anilin)		x
Natursilke og uld spundet med hånden	x	
Maskinspundet uld eller kunstsilke		x

Materialer og farver

Ulden i persiske tæpper kommer fra levende dyr, der klippes forår eller sommer. Den bedste uld (fra skulderpartiet) bruges til knytning i finere tæpper; den øvrige uld til knytning af billigere tæpper. Ulden i persiske tæpper er håndspundet.

Ulden til industritæpper kommer fra slagtede dyr, det vil sige fra garverierne, og er ofte blandet med hør, bomuld og andre urenheder. Ulden i disse tæpper er **maskinspundet**.

Ulden i persiske værditæpper er indfarvet med naturfarver fra plante- og/eller dyreriget.

Ulden i industritæpper er oftest indfarvet med anilin-farver (ikke lysægte) eller crome-farver, der ofte virker for skarpe og hårde og aldrig giver tæppet "patina" (men så længe holder tæppet nok ikke alligevel). Ulden i industritæpper er ofte kemisk behandlet for at give tæppet en silkeagtig glans. En sådan behandling nedsætter luvens slidstyrke.

Silken i persiske tæpper er natursilke (spundet af den fine tråd fra silkeormens kokon). Et industritæppe vil, fordi garn, kæde- og skudtråde er maskinspundet, altid virke for regelmæssigt - og dermed "dødt".

Hvad er ved et hurtigt øjekast forskellen på et industritæppe og et godt persisk tæppe?

Må jeg svare med et andet spørgsmål?

"Hvad er forskellen på et farvefoto og et godt maleri?"

Farverne i persiske tæpper

Ethvert ægte tæppe er en original - en enkeltfremstilling - også selvom mange mønstre ligner hinanden (eller går igen). Ethvert tæppe er præget af tæppeknytterens hånd med bevidste eller utilsigtede ændringer af detaljer. Også de bedste tæpper kan, netop fordi de er fremstillet i hånden, være lidt skæve. Dette er ikke nogen fejl.

Farvechattinger betyder heller ikke nogen forringelse af tæppets værdi. Ikke altid bliver al den uld, der skal bruges til et tæppe, indfarvet på en gang. Ulden kan ved de gentagne dypninger i farvebadet let differentiere i farven. Et sådant farveskift kaldes *abrash*.

Plante- og dyrestoffer har siden oldtiden været benyttet til de persiske tæppers farver. Farveren, der kender farvebadets hemmeligheder og behersker indfarvningen af ulden, er en betydningsfuld og anset mand.

ANTIK KESHAN vasemotiv, Central Iran

Den almindelige røde farve i et persisk tæppe er udvundet, af krapplantens (rubia tinctorum) rodstock. Karminrødt udvindes af en skjoldlusart (Cochenille).

Gult farvestof fremstilles af den øverste del af en reseda-art, af griflen og støvfanget fra safrankrokussen (sjældent og kostbar), af vinblade og granatæblets skal og af hennaplanten.

Blåt får man fra indigoferaplanten.

Grønt opnås ved blanding af blåt og gult.

Brune og grå farver udvindes af nøddeskaller og egebark. Hvide og sorte farver er de naturlige farver af fårenes uld.

I den anden halvdel af forrige århundrede dukkede de i Europa udviklede anilinfarver op i Orienten. De var så uegnede, at den persiske regering omkring århundredskiftet indførte drastiske straffe for anvendelse af disse farver.

Farverne i persiske tæpper har en symbolik:

Rød betyder sol, glæde, lykke og rigdom.

Hvid er sorgens farve.

Blå er himlens, månens og nattens farve.

Orange står for fromhed og hengivenhed.

Gul står for magt og storhed.

Grøn er profetens farve.

Nogle knyttemestre følger denne symbolik. Andre lader deres håndværksmæssige og kunstneriske ønsker råde - og endelig tages der ofte hensyn til de amerikanske og europæiske ønsker i farvevalget.

Mønstre, ornamenter og symboler

Som tæppets farve har også dets mønster ofte en symbolik. Men de forskellige mønstre i persiske tæpper er så mangfoldige, at der slet ikke er plads til nærmere omtale af denne symbolik her.

Strengt geometriske mønstre veksler med abstrakte og naturalistiske. Farvestrålende blomster, slyngede grene med blade eller hele træer så vel som mindre, ofte stiliserede, blomster forekommer fordelt over hele tæppet. Jagtmotiver gengives med jæger, hest og rovvildt. Smukke, langbenede vadefugle (paradisfugle) ses i skønne haver, og nattergalen gengives så naturtro, at man næsten venter, den skal begynde at synge.

I nogle tæpper kan fugle og andre dyr, ligesom i træer og blomster, være så stiliserede, at et uøvet øje knapt fanger deres betydning.

Som hovedregel (men ingen regler uden undtagelser) kan siges, at de geometriske mønstre hører nomadelivet til, mens blomster-, medaillon- og figurtæpper knyttes af fastboende eller på værksteder.

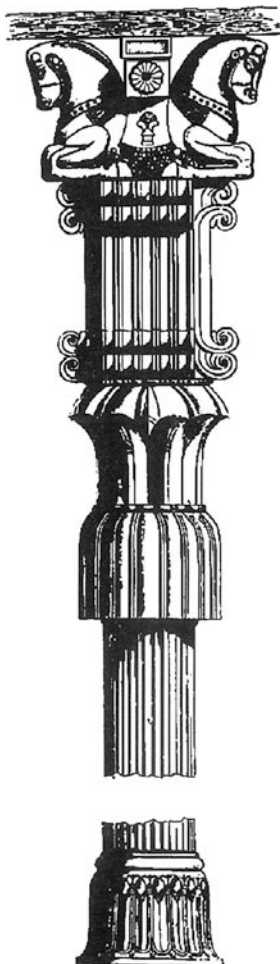
Det har ofte undret mig, at danskerne taler så meget om knudetæthed (en forholdsvis grov Hamadan kan udmærket være i topklasse) og farver. Mønstrer diskuteres ikke så meget - og dog er det jo netop mønstrer, der fanger øjet og gør, at vi beundrer tæppet.

Netop nomadelivet gjorde det nødvendigt med ikke for komplicerede mønstre. Hver enkelt stamme (ja, undertiden den enkelte familie) har sit mønster, sin tradition, som er gået i arv i generationer, og da disse nomader lærer stammens (eller familiens) mønster fra barnsben, er det unødvendigt med et mønsterkort til at knytte efter. Mønstrer bliver blot i grove træk skitseret på de udspændte kædetråde, og efter nogle alm. væveskud (Kelimvævning) kan knytningen begynde. Mønstrer, borten og farvevalget, der skal benyttes, har knyttersken i hovedet, ja, man kan næsten sige i fingrene.

Denne form for mønsterdannelse giver sig ofte udslag i små "sidespring", der netop giver nomadetæpperne en ekstra charme. Helt anderledes forholder det sig med blomster-, medalion- og figurtæpper. Her er det ikke nok blot at skitsere mønstrer på kædetrådene. En grundig gennemarbejdet tegning skal først foreligge - et såkaldt mønsterkort, der ikke blot angiver mønstrer i farver, men også er en betingelse for antal og længde af kædetrådene.

Kun en kunstner eller en meget dygtig kunsthåndværker kan lave et mønsterkort.

Dette udarbejdes på kvadrat millimeterpapir, hvor hver kvadratmillimeter angiver en knude. Til et figurtæppe er det nødvendigt at tegne og farvelægge hele tæppet på dette papir - et kæmpearbejde, der ud over kunstnerisk sans kræver omhu og tålmodighed.

Lad os tænke os et Isfahantæppe i zaronimstørrelse (ca 150x100 cm) med ca. 1 million knuder pr kvadratmeter eller i alt 1 1/2 mill. knuder. Kun ca. 1/3 af tæppet har måske bundfarven. D.v.s. at ca. 1 mill. knuder skal indtegnes på rette sted og med den rigtige farve.

Arbejdet er så stort, at det også spiller ind ved fastlæggelsen af tæppets pris.

Et silketæppe i den nævnte størrelse knyttes af kun en mand - en mester - i løbet af ca 1 1/2 år.

Ved nogle tæpper er den ene halvdel et spejlbillede af den anden halvdel. Her behøver tegneren kun at udarbejde et halvt mønsterkort, medens ved et medaillontæppe et kvart mønsterkort er tilstrækkeligt.

Jeg har andetsteds i denne brochure nævnt nogle tæppebyer og -distrikter. Der findes mange flere. Et studium af mønstrene og knytteteknikken er nødvendig for at kunne stedfæste de forskellige tæpper.

Der findes mange bøger om tæpper med farvestrålende billeder, og det er slet ikke så vanskeligt at skaffe sig en bedre indsigt - og så er det jo en dejlig hobby.

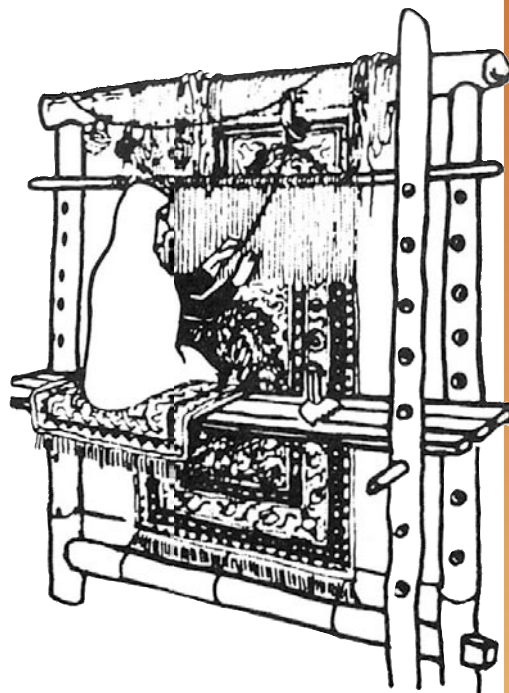
Når De køber et ægte tæppe

Find først en tæppehandler, De mener at kunne have tillid til. Se, om han har et tæppe, der falder netop i Deres smag, og som passer såvel i størrelse som til Deres pengepung. Få tæppet (evt. et par stykker) med hjem i udvalg Anbring tæppet, hvor det skal ligge, og således at lyset falder ind i luven.

Se på det både i dagslys og i elektrisk belysning.

Mener De, at De har fundet det rigtige tæppe, men stadig er lidt i tvivl, bed da om at få lov til at beholde tæppet i cirka 8 dage. Fjern efter den tid tæppet og se, om De kan undvære det. Kan De ikke undvære tæppet, har De sikkert fundet det rigtige -men skulle De fortryde, giver en reel tæppehandler altid fri bytteret.

Husk ved køb af et tæppe altid at forlange påført fakturaen, hvad sælgeren fortæller om tæppet, især at det er ægte håndknyttet, navnet på tæppet, **oprindelseslandet** og at det er fri bytteret. Endelig bør tæppets nummer og størrelse stå på fakturaen.

Hvorledes behandles et ægte tæppe?

Ja, har De bil, passer De den og værner om den. Det samme gælder, hvis De har et hus, og det samme gælder for et ægte tæppe. Dog bliv ikke nervøs. Et ægte tæppe er næsten uopslideligt. Det skal behandles med omhu, men De behøver ikke være overforsigtig Børnene må gerne lege på det.

Støvsug tæppet et par gange om ugen og helst med luven.

Bank det sjældent og nænsomt med en smidig tæppebanker (aldrig med en rundstok) Skulle det blive snevejr, er det godt at lægge tæppet ud i sneen med bagsiden opad og banke det ganske let, idet sneen frisker tæppet op.

Skulle De være uheldig og spille noget på tæppet, så vær forsigtig med at prøve forskellige rensemidler. Gå hellere til Deres tæppehandler og spørg ham om råd, eller lad ham rense tæppet.

Bliver tæppet beskadiget -et barn kan klippe i frynserne, en hund bide i tæppet eller en glød fra pejsen eller en cigaret kan brænde hul i tæppet - gå da straks til Deres tæppehandler og få skaden udbedret. Venter De, bliver skaden måske værre og reparationen dyrere.

Af ovennævnte ser De, at det er klogest at købe tæppe hos en tæppehandler, der har en faguddannet tæppereparatør til sin rådighed.

Efterskrift

Den 13. oktober 1978 klagede jeg til forbrugerombudsmanden angående en række vildledende annoncer, der i mine øjne var i strid med markedsføringsloven.

Den 31. oktober fik jeg brev fra forbrugerombudsmanden, der fortalte, at man havde så travlt, at man ikke havde tid til at behandle min klage.

Derfor føler jeg, det er min pligt af samvittighedsgrunde at udgive dette lille hæfte, som jeg håber og ønsker, De som forbruger og eventuel køber af et ægte håndknyttet persisk tæppe kan få glæde og gavn af i fremtiden.

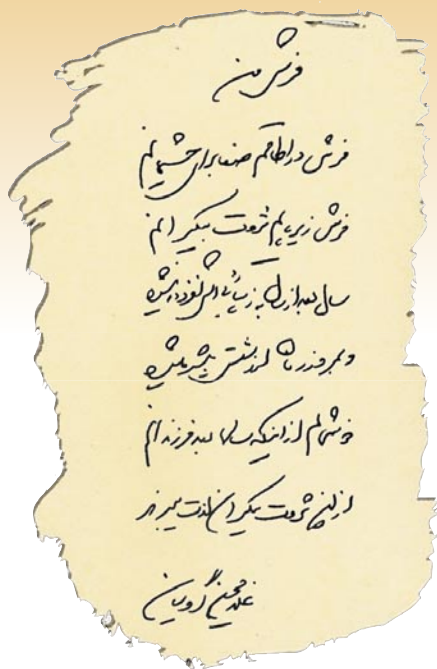
Køb Deres tæpper hos et medlem af TÆPPEIMPORTØRERNES BRANCHEFORENING. Alle medlemmer har underskrevet "Kodekser for foreningen, fra dette gengives følgende generelle regel:

***"Der må ikke anvendes urigtige, vildledende eller urimeligt mangelfulde angivelser;
som er egnet til at påvirke efterspørgselen eller udbudet af varerne"***

Dermed er De endnu bedre sikret ved tæppekøb.

Med venlig hilsen
Shahrokh Garoussian.

تدوین و تصحیح: دکتر، شاکر گاروسیان

Mit Tæppe
 Tæppet i min stue
 fryder mit øje.
 Tæppet under min fod
 skænker mig velvære.
 År efter år
 tiltager det i skønhed
 og med årenes gang
 mangfoldiggøres dets værdi.
 Det er min glæde,
 som det engang bliver mit barns.

S H A H R O K H

Vestergade 9-11-13 - 8900 Randers - Tlf.: 86 42 17 77 - Fax: 86 43 17 77